

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 28. juni 2023

Orientering nr. 11/ 2023

Underskrivelse af kommissorium om historisk udredning

Den 22. juni 2023 underskrev formanden for Naalakkersuisut Múte B. Egede (IA) og den danske uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund (M) et kommissorium, som skal danne grundlag for en historisk udredning om forholdet mellem Grønland og Danmark siden 1945. Udredningen skal finde sted over de næste fem år. Danmark bidrager med en samlet finansiering på 45 mio. kr. til udredningsarbejdet. Bevillingen tilgår Grønlands Selvstyre, som skal udmønte projektet gennem Ilisimatusarfik.

I forbindelse med underskriftsceremonien udtalte Múte B. Egede: ”Jeg håber, at udredningen når frem til, at folk, der er blevet uacceptabelt og uretfærdigt behandlet, får grundlag for at komme videre med de ting, der er foregået for deres vedkommende, men også som et helt samfund... Og at man fra dansk side begynder at se, at man ikke har været en god kolonimagt, som man selv påstår. At der også er sket ting, som er dybt uacceptable”. Fra dansk side udtalte Christina Egelund: ”Udredningen skal først og fremmest føre til, at de forbundne historier, der er mellem Grønland og Danmark, bliver skrevet, som de var. At man får alt mørket frem i lyset og får det beskrevet, så vi kender den historie, vi står på”.

Kritik fra Børnetalsmand af sagsbehandling om anbringelse af børn

I halvdelen af alle undersøgte sager, hvor et barn bliver anbragt, laves der ingen skriftlig afgørelse. Det viser en undersøgelse, som Inatsisartuts ombudsmand udførte i 2022. Her udtog man to kommuner til stikprøvekontrol, og her var der store fejl og mangler i skriftligheden. Ombudsmanden kalder den manglende faglighed et generelt problem i hele landet. ”Efter flere års fagligt forfald i kommunernes forvaltninger er det på tide, at selvstyret træder til,” siger børnetalsmanden i MIO, Aviåja Egede Lynge.

Hun understreger, at det er på tide, at kommunerne indser, at de ikke selv kan løfte opgaven. I stedet foreslår hun, at man fra selvstyrets side tager ansvaret og giver kommunerne den hjælp, de har brug for. ”En mulighed kunne være, at man oprettede en specialiseret enhed eller et center, som kan løfte de her opgaver. Som ikke er kommuneafhængig. Sådan et samarbejde kunne man måske lave gennem selvstyret”.

Besøg af Islands udenrigsminister og nedsættelse af arbejdsgruppe

Islands udenrigsminister, Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir besøgte Nuuk den 22.-23. juni 2023. Besøget fandt sted inden for rammen af den bilaterale samarbejdsaftale, som formanden Naalakkersuisut og Islands statsminister underskrev i oktober 2022. Således mødtes udenrigsministeren bl.a. med naalakkersuisoq for udenrigsanliggender, Vivian Motzfeldt. På mødet blev de bl.a. enige om at nedsætte en fælles arbejdsgruppe, der skal udarbejde et studie om mulighederne for at etablere en fremtidig handelsaftale.

Dansk ansvar for søfarendes ansættelsesforhold i Grønland

Der har i nogle år været usikkerhed om, hvorvidt søfarendes ansættelsesforhold har været et grønlandsk eller et dansk anliggende. Denne usikkerhed strækker sig tilbage til 1985, hvor Grønland overtog kompetencen til at fastsætte bestemmelser om løn- og ansættelsesforhold på det private arbejdsmarked i Grønland.

Efter drøftelser med selvstyret har Erhvervsministeriet imødekommet en grønlandsk anmodning om at lade lov om søfarendes ansættelsesforhold træde i kraft i Grønland ved kongelig anordning. I den forbindelse udtaler naalakkersuisoq for boliger og infrastruktur Erik Jensen: *”Dette vil gøre en stor forskel for de grønlandske søfarende, som vil få bedre rettigheder og en højere grad af beskyttelse.”*

Midler fra Forsvarsministeriet til forskning på Ilisimatusarfik

Som led i implementeringen af den arktiske kapacitetspakke fra 2021 har den fungerende forsvarsminister, Troels Lund Poulsen, og rektor for Ilisimatusarfik, Gitte Adler Reimer underskrevet en rammeaftale om finansiering af to ph.d.-stipendiater, der skal tilknyttes universitetets udenrigs- og sikkerhedspolitiske center, Nasiffik. Den første ph.d.-studerende starter i august 2023 og den næste i 2024.

Ifølge Ilisimatusarfik fokuserer aftalen bl.a. på det militære og forsvars- og sikkerhedspolitiske område, og omfatter strategisk forskning inden for emner af interesse og betydning for Nasiffik og Forsvarsministeriets interesseområder.

Over hver fjerde har latent tuberkulose

Der var i 2022 i alt 58 nye tilfælde af tuberkulose i Grønland, hvoraf seks af tilfældene tidligere har haft tuberkulose. Over hver fjerde i befolkningen har sygdommen latent.

”Vi er stadigvæk i den meget heldige situation, at tuberkulose kan behandles effektivt. Vi har på den måde en gunstig situation, men der er hele tiden en risiko for, at tuberkulose kan opbygge resistens mod medicin, som man har set det andre steder”, oplyser landslæge Henrik L. Hansen til Sermitsiaq.ag.

Ny formand for ICC Grønland og fejring af 50-året for samarbejdet

Hjalmar Dahl er blevet valgt som ny formand for ICC Grønland og overtager dermed posten fra Kuupik Kleist, der trådte tilbage tidligere på året. Hjalmar Dahl var også formand for ICC fra 2018 til 2022.

Den 17.-21. juli 2023 samles inuit og andre arktiske oprindelige folk i Ilulissat for at fejre 50-året for afholdelsen af Arctic Peoples Conference. *”Målet med dette møde er at reflektere over fremskridtene i ICC's arbejde, gøre status på den seneste udvikling, videreudvikle ICC's arbejdsplaner, herunder Ilulissat-erklæring, samt fejre Inuits fællesskab og kultur”,* oplyser ICC i en pressemeddelelse.

ICC (Inuit Circumpolar Council) er en organisation, som repræsenterer de cirka 180.000 inuit på tværs af Arktis. Foruden den grønlandske afdeling af organisationen er der også Alaska, Canada og Chukotka. Grønland overtog formandskabet i ICC i 2022 og varetager det frem til 2026.

Ny direktør for nyhedsmediet KNR

Grønlands public service radio- og tv-station, KNR har ansat Annga Lyngé som direktør pr. 1. september 2023 som afløser for Karl-Henrik Simonsen. Annga Lyngé er uddannet cand.mag. i filmvidenskab fra Københavns Universitet og har erfaringer inden for ledelse, økonomistyring, strategiudvikling samt innovationsprocesser. Annga Lyngé har været uddannelseschef i Qeqqata Kommunia og sidenhen direktør for uddannelse og økonomi.

KNR har siden april sidste år haft store problemer med personalemangel i nyhedsafdelingen. Især de grønlandske journalister har været svære at tiltrække. En problematik som i slutningen af maj medførte,

at Peter Olsen (IA) valgte at trække sig som naalakkersuisoq for uddannelse, kultur, idræt og kirke efter, at der var fremsat et mistillidsvotum mod ham.

”Det er et stort problem, at vi mangler uddannede journalister her i landet og i KNR, som er et af de stærkeste medier i Grønland. Jeg ved, at bestyrelsen har sat sig for at arbejde indgående med at tage udfordringen op omkring manglen på uddannet personale. Jeg vil meget gerne bidrage med at gøre KNR til en attraktiv arbejdsplads”, udtaler Annga Lyngø til KNR.

Kulturpris uddelt på Grønlands nationaldag

På den grønlandske nationaldag den 21. juni 2023 modtog designer Liv Aurora Jensen og filmproducent Peter Jensen årets kulturpris ved en ceremoni i Grønlands kulturhus, Katuaq.

I forbindelse med overrækkelsen udtalte naalakkersuisoq for uddannelse, kultur, idræt og kirke Aqqaluaq B. Egede bl.a. følgende om Liv Aurora Jensen: *”Hun har mere end 30 års erfaring indenfor iværksætter, samarbejde med andre forskellige aktører og private og offentlige institutioner, grafisk arbejde til tv og tryk, tekstilprint design og formgivning – og hendes mål har altid været at gengive idéer så enkle og æstetiske som muligt. Og hendes firmas filosofi er at producere miljøvenlige produkter, som er produceret i gode humanitære omgivelser og har arbejdsgivere, der overholder menneskerettigheder. Ud over omtanke for miljøet, satser hendes firma på kvalitet frem for kvantitet. Derudover har ønsket om at eksportere grønlandsk design været et fast fokus hos hende, og det er stadig hendes firmas faste opråb, den dag i dag, at der skal eksporteres mere fra Grønland.”*

Om Peter Jensen sagde Aqqaluaq B. Egede bl.a.: *”En autodidakt filmpersonlighed, som har været selvstændig erhvervsdrivende i mange år. Han er pioner og grand old man inden for filmverdenen i Grønland med en del produktioner bag sig og har gennem tiden udklækket nye filmfolk. Det meste af hans liv har drejet sig om medierne, i særdeleshed på film og tv-området.”*